

מנחות יט. – כה:

יט:

אלא היינו טעמא דר"ש והביאה וי"ו מוסיף על ענין ראשון.

עיינן בחידושי הגרי"ז שהסתפק האם "ויו" מוסיף על ענין ראשון ענינו ילפותא וכאחד מי"ג מידות שהתורה נדרשת בהם, או דלמא ענינו משום שיש לנו משמעות בפסוק שהתורה דיברה גם על זה, ונחשב שיש לנו מקרא מפורש על כך ולא רק ילפותא לכך, ועיי"ש שהסיק (מכח הסוגיא בזבחים מח.) שהוי צורת ילפותא ולא נחשב מקרא מפורש, מיהו עיין ברש"ש (גדרים פו.) שהסתפק בהא.

גלי רחמנא ביוה"כ ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דשחיטה בעלמא לא בעי בעלים.

א. האחרונים נחלקו האם חידוש התורה שבפר יוה"כ השחיטה הוי עבודה, ולא כמו כל שחיטה שאינה עבודה, או דלמא שאף שחיטת פרו של אהרן לא חשיב עבודה, ורק שהצריכה התורה שהכהן גדול ישחט את זה משום שהוא הבעלים על הקרבן, ולא משום שהוי עבודה שצריכה כהונה, אלא משום שיש הלכה שהבעלים ישחוט.¹

והנפק"מ האם בעינן בגדי כהונה או לא, דאם הוי שחיטה רגילה שכשרה בור ורק דבעינן כהן גדול משום שיש הלכה שהבעלים ישחוט, א"כ לא בעינן בגדי כהונה, וכן לא בעינן את שאר דיני העבודות [כקידוש יו"ר ושיעמוד בפנים ועוד] מיהו אם נאמר שהכא בעינן כהן ומשום שהוי עבודה א"כ בעינן נמי בגדי כהונה.

ועיין בגבורת ארי (יומא מב.) שכתב שלא בעינן בגדי כהונה, מיהו עיין באבי עזרי (עבודת יוה"ג פ"א ה"ב) שהוכיח מהמבואר ביבמות (לג:) שזר ששחט פרו של אהרן חייב מדין זרות שהכא הצריכה התורה כהונה, ולא רק שהכא הצריכה התורה בעלים.

ב. ולכאורה מסוגיין משמע שהוי מדין בעלים, דהא הש"ס מוכיח מהתם שלא בעינן בעלים בכל מקום, ורק שם בעינן בעלים, ולכאורה מנלן דלמא עיקר החידוש התם דבעינן כהן גדול מדיני העבודה, מיהו בעלים בעינן בכל השחיטות, ומשמע דפשיטא לש"ס שעיקר הדין שהכהן גדול ישחוט משום שהוא בעלים ולא משום שהוא כהן גדול, ומהא דהשמיע לנו התורה הא בפר יוה"כ משמע שבשאר דוכתא לא בעינן בעלים.

יט:

אלא הכא במלא קומצו מקומצו קמיפלגי.

א. עיין ברש"י שכתב שהנושא האם אפשר לקמוץ בכלי, ולפי"ז לשמואל אפשר לקמוץ בכלי, ואם קמץ בכלי הקמיצה כשרה.

וצ"ע לפי"ז מאי טעמא קמיצה הוי מהעבודות הקשות שבמקדש, והרי אפשר לקמוץ בכלי, וצ"ל שאף לשמואל לכתחילה צריך לקמוץ ביד, ורק שבדיעבד אינו מעכב, ומשום שלא שנה עליו הכתוב, ומשום הכי קמיצה הוי מהעבודות הקשות כיון שלכתחילה בעינן לקמוץ דוקא ביד.

ב. ויש להעיר דלכאורה לשמואל כמו שמהני כלי ה"ה שמהני יד שמאל ויד חבירו [דלא נראה שיד שמאל ויד חבירו גריעא מכלין] ומאי טעמא הוי עבודה קשה ולא אומרים שיסייע לקמיצה ביד שמאל, ושמא אף הא לא הוי לכתחילה רק בדיעבד, ועיין.

ג. והעולם מעיר דלעיל (יא.) מספקא לש"ס על כמה צורות של קמיצה האם מהני או לא, וצ"ע דלמבואר בסוגיין אין הלכה כלל כיצד לקמוץ, ואף בכלי אפשר לקמוץ, ומאי מספק"ל לש"ס התם מה הצורה של הקמיצה, ועיין בחידושי הגרי"ז שתמה כן.

ובפשוטו הביאור שודאי שאין הלכה מסויימת כיצד לקמוץ, מיהו יש הלכה "כדקמצי אינשי" וכל ספקות הש"ס שם היינו מה חשיב כדקמצי אינשי, ואף בכלי להך גיסא שקמיצה בכלי כשרה בעינן לקמוץ כדקמצי אינשי בכלי, ופשוט.

ד. מיהו עיין בתו"י (יומא מז.) שתמה על רש"י דפשיטא שקמיצה ביד ולא בכלי, ולא פליגי בהא רב ושמואל, ועיי"ש שכתב שהנושא האם יכול למוד את הקמיצה בכלי ואח"כ לקמוץ ביד, וכל הנושא בגמרא על מדירת הכמות לקמיצה ולא על הקמיצה עצמה.

ולא מבואר מה החסרון בכך שמודד את הקומץ בכלי, והרי מ"מ את הקמיצה עצמה עשה בידו, ומה לי כיצד ידע כמה לקמוץ, ועיין בשיעורי הגרי"מ.

¹ ושמא נפק"מ האם יכול לעמוד מחוץ לעזרה ולשחוט כשאר שחיטות שלא בעינן שהשוחט יהיה בעזרה או דהוי עבודה קבלה וזריקה שבעינן שאף הכהן יהיה בעזרה.

גן הדסים

חבורת הלכה
"עטרת שמואל ולאח"
 לע"נ ר' שמואל ולאח וליבנו ר' יצחק
 והנהיג עממל לימוד ויל

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"

חבורת מסכתות ש"ס
"תורת מאיר"
 לע"נ הרב ר' מאיר גורן ע"ה

חבורת דף היומי
"תורה שלימה"
 לע"נ הרב ר' שלמה זילבר
 ונחם מנחם כשר וז"ל

חבורת הלכה
"תורת שלמה זלמן"
 לע"נ הרב ר' שלמה זלמן זלמן ז"ל

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"
 חבורת דף היומי בהלכה
"חזון יקותיאל"
 לע"נ הרב ר' יקותיאל ז"ל

חבורת מסכתות הש"ס
"עליית אליהו"
 לע"נ הרב ר' אליהו ז"ל
 ג' תמוז ה'תשנ"ב עממל לימוד

חבורת
ליב הפז
 כבוד הרב
 קהילת קצות החושן

כ.

לא מלח כהן אלא זר.

א. צ"ע מאי טעמא מליחת זר כשרה, והרי מקמיצה ואילך מצות כהונה והמליחה אחרי הקמיצה, [ועיין משנ"ת בקטע הבא מהשטמ"ק].

ועיין בקר"א שכתב שכל הך דינא שמקמיצה ואילך מצות כהונה נאמר על הדינים שהם מדיני המנחה, מיהו מלח כלל אינו מדיני המנחה, והוי הלכה כללית בכל הקרבנות, ומשום הכי לא שייך להך כללא, ויל"ע דלעיל נתבאר בשם בתראי שיש הלכה בפנ"ע של מלח במנחה ואינו מהדין הכללי של מליחה, ולפי"ז לא שייך לשנויי כן.

ב. ויש לציין לדברי הרמב"ן (הובא לעיל) שנקט שכל הך דינא שמקמיצה ואילך מצות כהונה הוי דוקא בדברים הכתובים בהיא פרשה, מיהו דברים שלא כתובים בהיא פרשה לא נאמר בהם הדין שמקמיצה ואילך מצות כהונה, ולפי"ז לק"מ.

וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח.

א. עיין בשטמ"ק שתמה מאי קשיא לגמרא נימא שאיירי בכהאי גונא שעבר זר ועלה וקמ"ל שהתקיימה מצות מליחה, ומה ק' הש"ס.

עוד יל"ע שהרי מצינו שהאומנין נכנסים לתקן בהיכל (עיין סוף עירובין) ובפשוטו אין זה דוקא בהיכל וק"ו שעולים לגבי המזבח לתקן את המזבח, ומאי טעמא לא מצינו למימר שאיירי בכהאי גונא שעלו על גבי המזבח לתקן ונתנו מלח.

והעולם מעיר דלכאורה איכא נפק"מ בבמה להך גיסא שאף בבמה בעינן מלח [עיין מה שהובא לעיל מהמשך חכמה] והתם פשיטא דשרי לזר לעלות על גבי הבמה, ואיצטריך למימר שאם מלח זר התקיים מצות מליחה ולא בעינן למלוח שוב.

עוד יל"ע דלכאורה מצי זר למלוח ע"י קנה ארוך, ובלי שיעלה ע"ג המזבח, ובפשוטו אף בכהאי גונא מתקיים מצות מליחה, ולא בעינן שימלח הכהן דוקא בידו ובימינו, ומאי קשיא לגמרא

ועיין בשפ"א שתמה שהרי משכחת לה שמלחו לפני שעלה למזבח, ואעפ"י שלכתחילה בעינן דוקא בראשו של מזבח מ"מ אינו מעכב, ואף אם מלח בקרקע קיים מצות מליחה, ומה ק' הש"ס. [ובאמת שהחזו"א הוכיח מקר' הש"ס הכא שמעכב שיעשו מליחה בראשו של מזבח, ואין זה רק מצוה בעלמא, ועיין].

ב. ועיין בשטמ"ק שכתב שצריך קושית הש"ס משום שמקמיצה ואילך מצות כהונה, והלשון וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח הוי לשון מושאל.

ג. מיהו עיין בחזו"א (כה ט) שכתב שאין קושית הש"ס שלא משכחת לה שזר יעלה על גבי המזבח, ורק דכונת הש"ס להקשות דפשיטא שכל עבודה שבראשו של מזבח נתנה את זה התורה לכהנים ולא לזרים, והוי סברת חז"ל שעבודה כה"ג בעיא כהונה, ומשום הכי אקשי הש"ס.

[ולא ידענא האם כונת החזו"א שיש סברא בפנ"ע להצריך כהן, מיהו לא הוי עבודה דניבעי כל דיני עבודה ובגדי כהונה וקידוש יו"ר ואונן ויושב פסול, או דלמא שמהך סברא ילפינן דחשיב עבודה ובעינן כל דיני עבודה, ועיין].

בגוף דין מלח.

העולם מסתפק (עיין בספר משנת המנחה) האם דין מלח ענינו משום הקרבן שהקרבן בעי מלח, או דלמא שענינו משום ההקרבה, שההקרבה בעיא מלח.

ונפק"מ מה הדין אם חילק את הקרבנות המנחה לתרי זימני (עיין לקמן כו. שמבואר שהקטיר קומצה פעמיים כשרה) ויל"ע האם כל הקטרה בעיא מלח, או דסגי שיניח מלח בהקטרה הראשונה.

[ובפשוטו ודאי שבעינן מלח בכל הקטרה דלא גרע מכל הקרבנות דבעו מלח בכל הקרבה, מיהו יל"ע לענין הדין המיוחד שהתחדש במנחה שבעינן מלח מדיני הקרבן וכמו שיסד הגרי"ז וכמו שנראה בר"מ שאעפ"י שבכל הקרבנות מלח לא מעכב במנחה מלח מעכב, ודלא כפשטות מתני' עיי"ש, ולענין הא יל"ע האם הוי מדיני הקרבן או מדיני ההקרבה ונפק"מ בחילק את ההקטרה לב' זימני, ובפשוטו הך דינא ודאי שהוי מדיני הקרבן ולא מדיני ההקרבה, ומשום הכי סגי ליתן מלח פעם אחת, ועיין].

מנין לרבות את הלבונה מרבה אני את הלבונה שכן באה עמה בכלי אחד מנין לרבות וכו'.

יש לעיין למה שנתבאר לעיל שחלוק דין מלח במנחה ממלח בשאר הקרבנות, ומשום הכי ס"ל לר"מ שמלח במנחה מעכב משא"כ בשאר הקרבנות, ויל"ע מה הדין בלבונה הבאה עמה בכלי אחד האם הוי בכלל מנחה שמעכב מלח או שהוי בכלל כל הקרבנות שלא מעכב מלח, ועיין.

נסכים בהדי אימורין קאתי מאי טעמא אכילה ושתייה.

<p>גן הדסים</p> <p>חבורת הלכה "עטרת שמואל ולאח" <small>לע"ה רב שמואל ולאח חליטו ר"ד והתורה שמואל לימור ר"ל</small></p>	<p>חבורת דף היומי "חבורת השותפים"</p>	<p>חבורת מסכתות ש"ס "תורת מאיר" <small>לע"ה הרב ר' מאיר גורן ע"ה</small></p>	<p>חבורת דף היומי "תורה שלמה" <small>לע"ה הרב ר' שלמה ז"ל נפתח שנת 1978</small></p>	<p>חבורת הלכה "תורה שלמה זמן" <small>לע"ה הרב ר' שלמה זמן ז"ל</small></p>	<p>חבורת דף היומי "חבורת השותפים" "חזון יקותיאל" <small>לע"ה הרב ר' יקותיאל ז"ל</small></p>	<p>חבורת מסכתות הש"ס "עליית אליהו" <small>לע"ה הרב ר' אליהו ז"ל ג' תמוז ה'תשנ"ב</small></p>	<p>חבורת ליב הפך <small>קבילת קצות החושן</small></p>
---	---	---	---	--	--	---	---

עיין בחידושי הגרי"ז ובשפ"א שתמהו דלפי"ז היכא שנאבדו האימורים דליכא אכילה לא יצטרכו נסכים וזו לא שמענו, וצ"ע.
 ועיין בחזו"א (מנחות סימן כז סק"ח) שכתב שאעפ"י שבלשון הש"ס נראה שלא מוכרע האם הדם זוקק את הנסכים או האברים, מיהו פשיטא ליה לש"ס לעיקר שהדם זוקק את הנסכים ולא האימורים אלא שלא חש הש"ס להאריך, ומשום הכי אף בנאבדו האימורים בעינן נסכים.

כ:

שכן דם נפסל בשקיעת החמה כמותה.

א. הראשונים (עיין בתוס' כאן ובזבחים נו. ברש"י ובתוס') תמהו מאי טעמא בעינן קרא שדם נפסל בשקיעת החמה תיפוק ליה מקרא "דביום צותו" דמינה ילפינן שכל העבודות כשרות רק ביום ולא בלילה.

ב. וידוע התי' של האחרונים [ושמא זה כונת רש"י בזבחים שם] שמשום דינא דביום צותו אין פסול בדם, ורק שאי אפשר להקריב את זה בלילה, ולהכי בעינן קרא "דביום הקריבו" שחל פסול בדם בשקיעה, ואין זה רק שאי אפשר להקריב אותו כיון שאין זה זמן עבודה.

ומצינו נפק"מ טובא בנידון הנ"ל האם דם פסול בשקיעת החמה או שרק אי אפשר להקריב אותו [א]. האם בעי עיבור צורה או לא, דאם הוי פסול א"כ מיד נפסל ומיד נשרף, מיהו אם כל ענינו שאי אפשר להקריב אותו, א"כ לא חשיב פסולו בגופו וממילא צריך עיבור צורה. ב. מה הדין חישב לזרוק את הדם בלילה האם חשיב פיגול או לא, דבגמרא בזבחים (נו:) נראה שאם לא חל אכתי פסול אף שכבר עבר הזמן לא חשיב מחשבת פיגול, ויל"ע האם בלילה נחשב שכבר חל פסול בדם].

מאן שמעת ליה דאמר עצים איקרו קרבן רבי היא.

א. משמעות הגמרא נראה שלרבנן עצים כלל לא חשיבי קרבן, מיהו עיין בתוס' (בסו"ד מלמד) שכתבו וז"ל ואם תאמר אמאי קאמר מאן שמעת ליה דאמר עצים קרבן רבי היא והא לרבנן נמי איקרו קרבן ולא בעו מליחה וי"ל דמדקאמר עצים ודם משמע ליה דחשיבי קרבן גמור כדם והיינו כרבי עכ"ל.

ולא מבואר כונתם ואם לכו"ע עצים איקרו קרבן במאי פליגי רבי ורבנן ומאי טעמא לרבי בעינן מלח וקמיצה משא"כ לרבנן.

ב. ובאמת שבברייתא גופא מוכח שאף לרבנן עצים איקרי קרבן, דהא קאמר התנא "קרבן מלמד שמתנדבין עצים" וצ"ע דאם הכונה שמתנדבים עצים למערכה א"כ לא בעינן להא קרא, שהרי כיון שמוסרין לציבור [שהרי עצי המערכה צריכים להיות מהציבור וכמבואר בסוגיא] וא"כ כלל לא הוי קרבן שלו, ופשיטא שיכול לתרום עצים לציבור.

עוד יל"ע דמבואר בברייתא "דכמה שני גזירים" וצ"ע דאם העצים הולכים למערכה, והוא תורם את זה למערכה, א"כ מהו השיעור של ב' עצים וכמה דבעי לתרום, ועיין בחזו"א שתמה בהא.

ועיין במקדש דוד (סי' יא אות ג) שתמה שמבואר בתוס' בסוכה (מז). שהמקריב עצים טעון לינה, ולכאורה אם העצים הולכים למערכה א"כ הוי קרבן של הציבור וכלל לא קרבן שלו, ומאי טעמא יצטרך לינה.

ועיין בת"כ פ' ויקרא (דבורא דנדבה פרק י' פסקא ו') דמבואר שעצים לא באים בשותפות דכתיב נפש, וצ"ע דאם כלל אינו קרבן שלו, והוא צריך לתרום את זה לציבור ובכלל עצי המערכה ניהו, א"כ מאי טעמא מתמעט בשותפות, והרי כלל לא חשיב קרבנו. [ודוחק לומר דכולהו הנך גמרות איירי לרבי שעצים הוו קרבן גמור].

ומוכח שאף אליבא דרבנן יש קרבן בפנ"ע שנקרא עצים, ורק שאינו "קרבן גמור" וצ"ע ביאור הדברים.

ב. ועיין בחזו"א (סי' כג סק"ה) שכתב וז"ל נראה דלרבנן נמי אין העצים קדושים לשם עצי מערכה אלא הן קרבן ושריפתן זהו הקטרתן אלא שאינן צריכין להזרק על אש המערכה אלא נותנן על המזבח ומדליקן וזו הקטרתן והלכך אינן צריכין מלח שאין דבר אחר באה חובה להן ומותר לזרוקן על המערכה שאין עיכוב בדבר ... אלא ודאי דשלו הן והן קרבן בפנ"ע אלא שעיקר הקרבת עצים נשען על הקטרת עצי המערכה דעצי המערכה אף שעיקרן הכשר הקרבנות מ"מ הן עצמן נמי קרבן ושריפתן רצויה לפניו ... וכיון שעצי המערכה קרבן אפשר לרבות מקרא שיש להתנדב הקטרת עצים בלא הקרבת קרבנות עליהם עכ"ל.

ומשמע מדברי החזו"א שלכו"ע עצים הוו קרבן, ורק שלרבי הוי קרבן גמור ובכלל קרבן, מיהו לרבנן יסוד ענינו שאדם יכול להקריב עצים, והוי שם חדש של קרבן שנקרא קרבן עצים וענינו שזוורק את זה ע"ג המזבח ומתוסף הדבר לעצי המערכה וזהו קרבנו, [ומשמע שהן קרבן לא בעי ימין וכן זר שעשה את זה לא חייב מיתה, ועיין], וצ"ע. [ויל"ע מתוס' שנראה שיש להם רק קדושת דמים, וצ"ע].

ועיין בכתבי הגר"ח (אות עג) שהסתפק האם צריך להקטיר את העצים לשם בעלים, ובפשוטו ספקו לרבנן דלרבי הוי קרבן גמור לכל דבר, ופשיטא שבעי לשם בעלים.

ג. מיהו עיין במל"מ (שקלים פ"ד ה"ו) שנראה בו שתורם את זה לציבור, ובכלל עצי המערכה הם, וצ"ע.

רבי אומר עצים קרבן הם וכו'.

- א. עיין בתוס' שכתבו שחוץ מהנפק"מ הכתובות בגמרא איכא נפק"מ נוספות וכגון שבעו ימין וכלי שרת, וכן אפשר לפגל בזה (תוס' לקמן בע"א) וחיבים על זה בטומאה, וחיבים על זה בחוץ מדין שחוטי חוץ [כמש"כ תוס' מהגמרא בזבחים], ולכאורה ה"ה שבעינן הקרבה לשמה ובלא"ה נפסל, ובעינן בהא כל הד' עבודות וככל שאר דיני מנחה.
- ב. ובפשוטו הצורה לפגל בעצים היינו או כשחשב להקטיר את הקומץ אחרי הזמן, או כשחשב להשתמש עם השיריים אחרי הזמן, והוא חידוש שיש מחשבה על שימוש בדבר אחרי הזמן, ויש בהא פסול פיגול.
- ג. ובפשוטו יש חיוב גמור מהתורה על הכהנים להשתמש עם העצים באותו יום, ויש לאו של נותר אם לא משתמשים בזה באותו יום אלא למחרת, ועיין.

לדברי רבי עצים טעונים קמיצה.

- א. לא מבואר בגמרא כיצד שייך לקמוץ עצים, ועיין ברש"י לקמן (קו:) שכתב שמרסק את זה לעצים דקים עד שקומצין.
- ב. ועיין בתוס' בסוגיין (סוד"ה לדברי) דפשיטא להו שמקטירים את הקומץ ואח"כ מקטירים את השיריים, מיהו עיין בפירוש רגמ"ה (לקמן קז.) שכתב שהכהנים זוכים בשיריים להסקה, וכמו כל מנחה שהכהנים זוכים בשיריים.
- ג. והעולם מעיר דלכאורה יש לעצים קדושת הגוף, ואף שהכהנים זוכים בשיריים להסקה, מיהו צריכים להסיק את זה דוקא בעזרה, שהרי הוי קדשי קדשים כמו מנחה וממלא נפסל ביוצא, מיהו עיין במקדש דוד (סי' יא סק"ג) שדן דשמא הוי כמו עורות קדשים שאין בהם פסול יוצא, וצ"ע.

כא.

דם שבישלו אינו עובר עליו.

- א. עיין ברש"י שכתב שהטעם שאינו עובר עליו משום דלא חזיא לכפרה, וצ"ע מאי טעמא לענין כפרה פשיטא להו לחז"ל דלא חשיב דם, ולענין חיוב כרת על דם נראה שבעקרון היה חייב משום דם, ורק שיש תנאי דבעינן דם הראוי לכפרה, ומאי שנא איסור מהקרבה, ועיין בחידושי הגרי"ז שתמה כן, וצ"ע.
- ב. ובגוף המבואר שדם מבושל לא מהני לענין זריקה, צ"ע טעמא דמילתא, והרי מבואר בגמרא שלולי דינא דריח ניחוח אברים שצלאן יכול להקריב אותם אחרי שצלה אותם, ואעפ"י שצלו אותם לא השתנה שמם, ומתקיים בהא מצות הקטרה, ומאי טעמא לענין זריקת דם לא מתקיים בהא דין הקרבה, וצ"ע.

דם שבישלו אינו עובר עליו.

- עיין בנוב"י (סי' לו) שתמה דמבואר בגמרא (בכורות ז.) דלולי קרא הוי אמינא שאסור לשתות חלב בהמה, משום שהחלב של הבהמה נוצר מדמה, וצ"ע שהרי אפילו דם שבישלו לא חשיב דם ולא חייבים עליו, וק"ו שדם שנהפך לחלב שלא יהיו חייבים עליו.
- ועיין בחזו"א (סי' כג סק"ח) שתי' וז"ל ונראה דדוקא בנשתנה הדם שלא בטבעו בחיים פסול אבל אילו היה טבע הדם להשתנות בכל חי במשך ימים בתקופת השנה או שהיה משתנה בהמה מעוברת וכיו"ב והיה טבעו להעמיד את דם הנפש על מתכונת חלב היה הדם הזה כשר להזאה ואע"ג דאמרו נדה י"ט מנין לדם שהוא אדום מ"מ לענין הזאה אין מראות הטהורות בנדה פוסלות וא"כ גם חלב הנוצר מדם האברים הוי בכלל דם האברים כיון דנעשה מחיים בטבע של החי עכ"ל, ועולה מדבריו שבעיקרא דמילתא חלב היה כשר להזאה, והדברים מחודשים, ועיין.
- [וע"ע בחזו"א בכורות סי' טז סק"א שכתב שכל הטעם שדם שבישלו שרי, ולא אמרינן שהדם עצמו נהפך לחלב וכמו אפרוח שנוצר מביצת טריפה, משום שהאדם עשה את זה ואינו שינוי מטבע הבריאה, ולהכי חשיב פנים חדשות עי"ש].

דם שבישלו אינו עובר עליו.

- א. בפשוטו לפי"ז האיסור בדם מבושל רק מד"ס, וכן נקטו הרבה ראשונים ואחרונים (עיין בב"י יו"ד סי' סט שכתב כדבר פשוט שהוי מד"ס, ועיין בדרכי תשובה יו"ד סי' סז סק"ה שהאריך בהא הרבה מהראשונים ואחרונים).
- מיהו עיין בשו"ת הרי"ם (סי' ז) שכתב לחדש שאעפ"י שדם שבישלו נפק מתורת דם ואין בזה כרת, מיהו מ"מ מיתסר מהתורה משום יוצא מהטמא טמא, וממילא מיתסר מהתורה.

גן הדסים

ברכפול

קריית ספר

<p>חבורת הלכה "עטרת שמואל ולאח" <small>לע"נ הרב שמואל לואה וליבנו ור"ל והתורה שמואל ליבנו ור"ל</small></p>	<p>חבורת דף היומי "חבורת השותפים"</p>	<p>חבורת מסכתות ש"ס "תורת מאיר" <small>לע"נ הרב ר' מאיר שאר נברתן ור"ל</small></p>	<p>חבורת דף היומי "תורה שלימה" <small>לע"נ הרב ר' שלמה זלמן ור"ל ונחם פול כשר ור"ל</small></p>	<p>חבורת הלכה "תורת שלמה זלמן" <small>לע"נ הרב ר' שלמה זלמן ור"ל</small></p>	<p>חבורת דף היומי "חבורת השותפים" חבורת דף היומי בהלכה "חזון יקותיאל" <small>לע"נ הרב ר' יקותיאל ור"ל</small></p>	<p>חבורת מסכתות הש"ס "עליית אליהו" <small>לע"נ הרב ר' אליהו ור"ל ונחם פול כשר ור"ל</small></p>	<p>חבורת ליב הפץ <small>בית המדרש קהילת קצות החושן</small></p>
--	---	---	--	---	--	--	--

ב. ועיין בשו"ת חת"ס (ח"ב יו"ד סי' ע) שכתב שדם שבישלו לא גרע מדם האברים שמבואר בשו"ע (יו"ד סי' סז) שיש בזה איסור דאורייתא ואעפ"י שאינו ראוי להקרבה, ואף דם מבושל אעפ"י שאינו ראוי להקרבה מיהו לא גרע מדם אברים שיש בזה איסור דאורייתא.

דם שבישלו אינו עובר עליו – להלכה.

א. עיין ברש"י בחולין (קט). שנקט בפשיטות שיש חיוב כרת על דם מבושל, ועיי"ש בתוס' וברשב"א שתמהו עליו מסוגיין שמבואר שדם שבישלו אינו עובר עליו.

ועיין בב"י (יו"ד סי' פז) שכתב וז"ל ועל דין זה דדם שבישלו בחלב דמשמע מדברי הרמב"ם שלוקין עליו משום דם יש לתמוה מדאמרין בפרק הקומץ רבה (מנחות כא.) דם שבישלו אינו עובר עליו ומיהו רש"י בפרק כל הבשר (קט.) אמתניתין דהלב קורעו ומוציא את דמו כתב דדם שבישלו חייב עליו כרת וצריך לומר דסבירא ליה דהיא דהקומץ רבה אתיא דלא כהלכתא ונראה שזהו דעת הרמב"ם ז"ל.

ב. ועיין במאירי בחולין שם שכתב וז"ל ויש אומרים שאף דם שבישלו בבהמה אינו חייב כרת אלא אם אכלו חי אבל מבושל אין בו כרת שהדם שבישלו או שמלחו אין בו כרת וכן יראה ממסכת מנחות פרק הקומץ רבה אף על פי שגדולי המפרשים והמחברים לא פסקוה עכ"ל, ועיין בדרכי תשובה (יו"ד סי' סז סק"ה) שהאריך בהא².

מישדא ביה משהו למצוה בעלמא.

צ"ע שאם מתקיים דין מלח בהא, א"כ אין זה למצוה בעלמא והוי קיום הדין מלח, ואם לא סגי בהך משהו לקיים דין מלח, א"כ איזה ענין יש ליתן את אותו משהו מאחר שלא מתקיים בהא הדין מלח, ועיין בחידושי הגרי"ז שתמה בהא.

ובאמת שבר"מ מבואר שבדיעבד סגי במליחה כל שהוא, וצ"ע דא"כ אין זה למצוה בעלמא אלא הכי עיקר דינו, ועיין.

לא קשיא כאן שהקפה באור כאן שהפקה בחמה.

עיין בחזו"א (סי' כג סק"ח) שכתב שאין חילוק בעצם בין חמה לאור, ואם הקפה בחמה כשיעור בישול גמור אינו עובר עליו, ומש"כ שבחמה עובר עליו היינו כשלא קפה לגמרי אלא שנתייבש מעט, מיהו אם התבשל לגמרי דינו כבישול באור שאינו עובר עליו, ועיין בחידושי הגרי"ז שכתב כע"ז.

הואיל ונדחה ידחה.

לא מבואר כונת הגמרא ואף אם לענין דם קדשים יש מושג של דיחוי, מיהו לענין איסור דם מה לי אם נדחה או לא, ואטו משום שנדחה פקע מיניה איסור דם, ועיין בחידושי הגרי"ז ובחזו"א.

לא קשיא כאן בדם פנימיות כאן בדם חיצונית.

א. לא מבואר כונת הגמרא והרי פשיטא שגם בדם חולין חייב כרת ואעפ"י שאינו ראוי להקרבה ומשום שבעצמותו ראוי להקרבה ורק שהוא חולין, ומאי טעמא בדם פנימיות אין חיוב כרת, והרי ראוי לזריקת דם החיצונית, ומה לי שכרע הוי פנימיות, ועיין בחידושי הגרי"ז ובשפ"א שתמהו כן.

[ובפשוטו פנימיות הוי דם שמופקע מחיצונית, מיהו דם חולין אין לו הפקעה חיובית מדם חיצונית, אלא שלא חל עליו שם דם חיצונית, מיהו אין זה הפקעה חיובית מהא, ועיין].

ב. ועיין בחו"ד (סי' ע ביאורים סק"ד) שכתב שדם שמעורב במים אין בו איסור דאורייתא כיון שאינו ראוי לזריקה, וכמבואר בסוגיין שדם שאינו ראוי לזריקה לא עובר עליו [ועיי"ש בפרטי הדינים והעולה מהסוגיא בזבחים] ועיין במנ"ח (מצוה קמח) מש"כ בהא, ובפשוטו הדברים מיוחדים שהרי דם בעצם ראוי לזריקה, ורק שיש בו תערובת שגורמת לכך שלא נזרוק אותו, ועיין.

ג. ועיין בחזו"א (סי' מב סקט"ו) שכתב שדם שלן ויצא חייבים עליו כרת משום דם, ומשום שלא חשיב שינוי בצורת הדם, ולא דמי לדם שקרש שנחשב שינוי בצורת הדם.

² ז"ל הדרכי תשובה סי' סז סק"ה ולענין פלוגתת הראשונים בדם שבישלו או שמלחו עכב"י להלן סי' ס"ט בדין עכו"ם מסל"ת שכ' להדיא דדם שבישלו או שמלחו הוא רק מדרבנן עיין שם אמנם להלן סי' פ"ז הביא בשם רש"י ורמב"ם דהוי איסור תורה עיין שם ועיי' ברמ"א להלן סוף סי' ע' שכ' דציר לא הוי רק מדרבנן וכ' בש"ך שם פי' דדם שמלחו אינו אלא מדרבנן עיין שם וכ"כ הט"ז והש"ך להלן סי' ס"ט כמה פעמים בפשיטות דדם שבישלו או שמלחו אינו אלא מדרבנן ... ועיי' בפר"ח ריש סי' ס"ט שהרחיב קצת הדיבור בזה ולדינא העלה דהעיקר כדעת הפוסקים דדם שבישלו או שמלחו לא הוי רק מדרבנן ועיי"ש בדרכי תשובה שהאריך.

יכול יתבוננו כתבו בטיט וכו'.

לא ידענא האם כונת הגמרא שאין חיוב ליתן כ"כ הרבה מלח, מיהו מותר ליתן מלח כתבן בטיט, ומתקיים מצות נתינת מלח בהא וק"ו שאין הקרבן נפסל או שכונת הגמרא שאסור ליתן כ"כ הרבה מלח, ואם נתן כ"כ הרבה מלח לא מתקיים כלל מצות נתינת מלח, ועיין.

תקריב אפילו בשבת.

א. עיין ברש"י שכתב שהחידוש שמליחתן עבודה היא ודחי טומאה ושבת כשאר עבודות, ותמהו האחרונים שהרי אין עיבוד באוכלים ומאי טעמא יהיה איסור במליחתן, ועיין במל"מ (שבת פ"א) שתמה כן.

ועיין במיוחס לרשב"א כאן שכתב וז"ל נ"ל דכיון דקרבן תמיד במוסף של שבת היה כליל ואינו נאכל דלאו כעיבוד באוכלין דמי מאחר שאינו נאכל, אי נמי מתקן קרבן הוא כמעבד דמי עכ"ל, ועכ"פ לפי דבריו עיקר ההיתר היינו על גוף המליחה שאין בזה איסור של מעבד.

ב. ועיין בשפ"א שכתב שעיקר ההיתר אינו על איסור מעבד אלא על איסור הבערה שמוסיף מעל הקרבן מלח ואף הוא מתבשל בשבת, מיהו יש לדון בהא להך גיסא דריבויי בשיעורים הוי דרבנן דא"כ אף הכא הוי דרבנן, ולא בעינן קרא להתיר הא, ועיין בחידושי הגרי"ז מש"כ בהא.

ג. ועיין בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (קרימונה סי' ח) שכתב וז"ל איצטריך קרא כגון שאין שם מלח וצריך להביא מלח דרך רשות הרבים. אי נמי צריך לחלל עליו שבת בשאר אבות מלאכות וקאמר דמותר, ועוד סלקי דעתך אמינא דבשבת אסור למלוח דבר הקרב במזבח ונמצא מבעיר המלח עכ"ל.

תקריב אפילו בשבת.

עיין בחזו"א (סי' כה סקי"ח) שתמה שכיון שהמלח מעכב את הקרבן [ועכ"פ להנך תנאי דברייתא דס"ל שמלח מעכב] א"כ לא בעינן קרא שמותר למלוח בשבת, שהרי אם לא ימלחו לא יקיימו כלל מצות הקרבה, וכיון שאמרה התורה להקריב בשבת פשיטא דשרי למלוח בשבת.

עוד יל"ע שהרי יש לאו בתורה לא להקריב קרבן בלא מלח וכדכתיב בקרא ולא תשבית מלח, וצ"ע דא"כ פשיטא שיהיה מותר למלוח בשבת, דאל"כ יהיה על האדם לאו להקריב קרבנות בשבת משום האיסור של המליחה, וצ"ע. [ועיין בחזו"א שם שרצה לומר שכוליה סוגיין במליחת אברים שאינה מעכבת עיי"ש].

יכול במי מלח.

עיין בחידושי הגרי"ז שתמה שהרי במי מלח יש מלח ורק שאינו לח אלא יבש, וצ"ע דמ"מ יש כאן מלח ומאי טעמא לא יתקיים בהא דין מליחה.

כא:

ת"ר מלח שעל גבי האבר מועלין בו שע"ג הכבש ובראשו של מזבח אין מועלין בו וכו'.

א. עיין בחידושי הגרי"ז שנקט שבעקרון אין למלח קדושת קרבן, ומשום שהוי רק מצוה בעלמא ליתנו על הקרבן, מיהו אין זה בכלל הקרבן שנימא שיהיה בו מעילה של קדושת הגוף וככלל הקרבנות, ולכן המלח שנמצא ע"ג הכבש והמזבח אין בו מעילה, ורק דמ"מ ילפינן מקרא שאחרי שנתנו את המלח ע"ג העולה בכלל העולה ניהו וממילא יש בו מעילה. [ועיי"ש שכתב שכן משמעות הר"מ שאף המלח שלא השתמשו בו עדיין ונמצא באותם ג' מקומות שמולחים בהם אין בו מעילה].

ועיין בחזו"א (סי' כה סקט"ז) שכתב שלמבואר בסוגיין שאחרי שהמלח נמצא ע"ג העולה הרי הוא בכלל עולה, א"כ אף אם פרש מהעולה יש חיוב לחזור ולהקטירו, ומשום שכבר נעשה בכלל העולה וחל דין הקרבה [מיהו כתב שברש"י בזבחים משמע לא כן עיי"ש].

ב. מיהו עיין ברש"י שנראה מדבריו שאף במלח שנמצא באותם ג' מקומות יש מעילה, וכ"כ הקר"א שמוכח מרש"י, ולפי"ז מש"כ שאין מעילה במלח שע"ג הכבש היינו כשנפל מהקרבן שכבר אינו ראוי, מיהו בשאר המלח יש מעילה.

ומשמע מרש"י שיש קדושת קרבן על המלח אף קודם שהשתמשו בו למליחה, ושם כונת רש"י רק למעילה מדין קדשי בדק הבית ולא מדין קדושת הגוף, והא יש אף קודם מליחה, וצ"ע.

ג. ובגוף דברי רש"י שמש"כ שאין מעילה במלח היינו כשנפל שאינו ראוי עוד למצותו, לא מבואר ברש"י מאי טעמא אינו ראוי למצותו, ועיין בשפ"א ובמקדש דוד (סי' יג).

גן הדסים

חבורת הלכה
"עטרת שמואל ולאח"
 לע"נ ר' שמואל ולאח ח"נו ר"ד
 והנהיג עטרת לימוד ר"ד

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"

חבורת מסכתות ש"ס
"תורת מאיר"
 לע"נ הרב ר' מאיר גורן

חבורת דף היומי
"תורה שלמה"
 לע"נ ח"י ר"ד
 נחום פול כשר ור"ל

חבורת הלכה
"תורת שלמה זלמן"
 לע"נ ר' שלמה זלמן ז"ל

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"
 חבורת דף היומי בהלכה
"חזון יקותיאל"
 לע"נ ר' יקותיאל וצ"ח ז"ל

חבורת מסכתות הש"ס
"עליית אליהו"
 לע"נ ר' אליהו וצ"ח ר"ד
 ג' רבאן ר' יצחק פנחס סליט

חבורת
ליב הפץ
 כבוד הרב
 קהילת קצות החושן

בראשו של מזבח ששם מולחין הקומץ והלבונה.

עיינן בחזו"א שהוכיח מקושית השי"ס בעמוד א' דוכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח שמעכב שיתנו את המלח בראשו של מזבח ואינו מצוה בעלמא, מיהו עיינן בשפ"א (בעמוד א) דפשיטא ליה שאינו מעכב ואף אם מלחו את זה שלא בראשו של מזבח קיימו מצות מליחה.

בראשו של מזבח ששם מולחין הקומץ והלבונה.

עיינן בחזו"א שתמה שהרי קיי"ל דמה דם בזריקה אף בשר בזריקה, ומכאן ילפינן (זבחים סג): שריוח יש בין כבש למזבח ששם זורקין את הבשר, ולכאורה לפי"ז אף את הקומץ והלבונה בעינן למלוח בכבש כדי שיוכל לזרוק את זה על גבי המזבח, ועיי"ש שרצה להוכיח מהכא שהדין של מה דם בזריקה אף בשר בזריקה נאמר דוקא לענין בשר ולא לענין שאר הנקטרים עיי"ש.

כדי שתהא נאכלת על השובע.

א. עיינן ברש"י שכתב שאם יש הרבה בשר אין דין להוסיף אוכלין עמה, מיהו כשאין הרבה בשר יש מצוה להוסיף אוכלין עמה, כדי שתהא נאכלת על השובע, ותמה הגרי"ז שהרי גם כשיש הרבה בשר מיהו האכילה הראשונה אינה על השובע, וכיון שיש דין לאכול על השובע מאי טעמא לא יצטרך לאכול חולין ותרומה לפני שיאכל את הבשר כדי שאף האכילה הראשונה תהא על השובע.

עוד תמה הגרי"ז במבואר בכמה דוכתי שהביאו ביחד עם הפסח קרבן חגיגה כדי שהקרבן פסח יהא נאכל על השובע, וצ"ע דלמבואר בסוגיין בכל הקרבנות יש דין שיהיו נאכלים על השובע, ולכאורה אף בחגיגה בעינן שתהא נאכלת על השובע, וכיצד מביאים קרבן חגיגה שלא יהא נאכל על השובע, ועיינן בגרי"ז מש"כ.

ב. ועיינן בתוספות בפסחים (קכ). שכתבו בטעמא דמילתא שבעינן שהקדשים יהיו נאכלים על השובע וז"ל היינו טעמא שבעינן לאכול על השובע שלא יצא משלחן רבו רעב עכ"ל, והוכיח מהכא בספר אור אברהם (לגר"א גורביץ) שהדין שיהיה נאכל על השובע אינו שהאכילה תהא על השובע [וכעין דין למשחה] אלא שיצא האדם מהאכילה כשהוא שבע, ולהכי לא איכפת לן שבכזית הראשון אינו שבע, דמ"מ יוצא מהסעודה כשהוא שבע.

כב.

מה מזבח משל ציבור אף עצים ואש משל ציבור.

א. בפשוטו לפי"ז ה"ה לענין מלח בעינן דוקא משל ציבור ולא סגי שאדם יקריב קרבן ויביא מלח בעצמו, ואף דהשי"ס קאמר דיכול ליטול מציבור מיהו בפשוטו כיון שהיו כמו עצים א"כ בעינן דוקא משל ציבור ולא משל יחיד, ועיינן בחידושי הגרי"ז.

ב. ולא מבואר כונת הגמרא "אש" משל ציבור, ואטו האש יש בה ממשא דבעינן הא משל ציבור, ועיינן בגרי"ז מש"כ בהא.

מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט

לא מבואר בגמרא מהיכן פשיטא לן דמזבח שלא נשתמש בו הדיוט, ועיינן בחת"ס (שו"ת או"ח סי' מ) שכתב שהמזבח נבנה ממעות הלשכה, ומיד בתחילת בנינו כבר קדוש, וממילא לא משכחת לה שישתמש בזה הדיוט קודם בנינו.

מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט אף עצים שלא נשתמש בהם הדיוט.

א. ידוע קושית האחרונים א"כ כיצד יעקב אבינו לקח את האבן שישן עליה ועשה אותה מזבח (וכדכתיב בקרא וישכם יעקב בבוקר ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה ויצוק שמן על ראשה), והרי אסור לעשות מזבח מדבר שנשתמש בו הדיוט. וליכא למימר שבבמה אין איסור דלהדיא מבואר בזבחים קטז: שאף בבמה יש הלכה שלא נשתמש בזה הדיוט].

ועיינן בשו"ת חת"ס (סי' מ) שכתב ליישב עפ"י המבואר בילקוט (פר' ויצא רמז קי"ט) שהאבנים שעליהם שכב יעקב אבינו ומהם בנה את המזבח, הם אותם האבנים מהמזבח שבנה נח, ושעליהם נעקד יצחק, ונמצא שהיו האבנים קדושים עוד קודם שיעקב ישן עליהם, ומשום הכי לא נאסרו לגבוה [ועיי"ש מש"כ כיצד היה מותר ליעקב להשתמש עם האבנים מאחר שהיו קדושים].

ב. ובבמדבר (לא נו) כתיב ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצעה וצמיד טבעת עגיל וכומז לכפר על נפשותינו לפני ד', ועיינן שם ברמב"ן שכתב שמהכלים הללו עשו כלי שרת, וצ"ע דלמבואר הכא אסור לעשות מזבח מדבר שנשתמש בו הדיוט.

גן הדסים חבורת הלכה "עטרת שמואל ולאה" לע"נ רבי שמואל ולאה ולייבו ר"ל והתורה שמואל לייבו ר"ל	ברכפלד חבורת דף היומי "תורה שלמה" לע"נ חת"ת רבי נחמן מברסלב זצ"ל	קריית ספר חבורת דף היומי "חבורת השותפים" חבורת דף היומי בהלכה "חזון יקותיאל" לע"נ רבי יקותיאל וצ"ע	חבורת מסכתות השי"ס "עליית אליהו" לע"נ רבינו שלמה וצ"ע	חבורת מסכתות השי"ס "חבורת הלכה" לע"נ רבינו שלמה וצ"ע	חבורת דף היומי "חבורת השותפים" לע"נ רבינו שלמה וצ"ע	חבורת מסכתות השי"ס "עליית אליהו" לע"נ רבינו שלמה וצ"ע	חבורת מסכתות השי"ס "עליית אליהו" לע"נ רבינו שלמה וצ"ע	חבורת מסכתות השי"ס "עליית אליהו" לע"נ רבינו שלמה וצ"ע
--	---	--	---	--	---	---	---	---

ומצינו לדון שאעפ"י שמזבח אסור מדבר שהשתמש בו הדיוט, מיהו כלי שרת מותר להביא מדבר שהשתמש בו הדיוט, מיהו עיין בר"מ (בית הבחירה סופ"א) שכתב שאף לענין כלים בעינן שלא ישתמש בו הדיוט, ועיין.

במשנה ר"י אומר במנחת כהן משיח במנחת נסכים פסולה שזו בלילתה עבה וזו בלילתה רכה והן בולעות זו מזו.

עיין בחידושי הגרי"ז שתמה דא"כ בכל המנחות יפסלו משום שמנחה אחת בולעת מהמנחה השניה, ונמצא שמנחה אחת יתר שמנה ומנחה אחת חיטר שמנה, ומאי טעמא רק כשאינם שוים בשמן פסול.

ועיין בחזו"א (סי' כט סק"ג) שכתב וז"ל ואע"ג דנתערב קומצה בקומץ חברתה ג"כ מתערבין שמן של זה בזה ושל זה בזה מ"מ כיון שהן שוין בשמנם אמרינן דכל סלת אית לי' שמן דידי' בכל מקום שהוא ולא מקרי חסר שמן, אבל כי נתערב קמץ במנחת נסכים ונמצאת לתערובות זה פנים חדשות כי צורת המנחה מתכן לפי ערך הכנותי של השמן כנגד הסלת ובוהו הדבר נוטה למחשב רבה שמנה של הקומץ וחסר שמנה של מנחת נסכים עכ"ל.

הדבר ידוע שדם הפר מרובה מדם השעיר.

א. צ"ע טובא מנלן שנתנו את כל דם הפר בכלי ביחד עם דם השעיר, דלמא הניחו בכלי רק דם בשיעור של דם השעיר, ומשום הכי לא התבטל דם השעיר בדם הפר. [ואעפ"י שילפינן בזבחים כה. דבעינן קבלת כל דמו של פר, מיהו לא בעינן לקבל את הכל בכלי אחד, ולהדיא מפורש בדוכתי טובא ששייך לקבל את הדם בשני כוסות].

ב. ועיין בחידושי הגרי"ז שתמה כן והוכיח מהכא שאה"נ יש חיוב לערב את כל דם הפר ודם השעיר יחד, ולא יכול לערב רק שיעור של הזאה, ועיי"ש שהוכיח כן מהירושלמי.

כב:

רבנן סברי מכאן לעולין שאין מבטלים זה את זה ודלמא משום דמיין במינו וכו'.

א. צ"ע קו' הש"ס ואם עולין לא מבטלים זה את זה, מה לי אם הוי מין ומינו או מין בשאינו מינו, והרי מ"מ בתרויהו הוו עולין שלא מבטלים זה את זה.

וכן יל"ע בהא דאקשי הש"ס על רבי יהודה דשמא כל מה שלא בטל מין במינו היינו דוקא בעולין, וצ"ע דאם יש סברא שמין במינו לא בטל, מה לי עולין ומה לי שאר מילי.

ב. ובפשוטו הביאור לפמ"ש"כ הר"ן (נדריים נב.) שעיקר המושג של ביטול ברוב היינו רק בב' מינים מנוגדים, מיהו אם אין הדברים מנוגדים לא שייך ביטול שהרי אדרבה כל אחד מתוסף על חברו, ומחלוקת רבי יהודה ורבנן מה נקרא מינים מנוגדים האם כשהם חלוקים במציאות, והכי ס"ל לרבי יהודה ומשום הכי ס"ל דמין במינו לא בטל כיון שאינו חלוק במציאות, מיהו רבנן ס"ל שאולינן בתר החילוק הדיני, ולהכי עולין אין מבטלים זה את זה כיון ששניהם דינם אחד [שמקריבים אותם], ופשוט.³

ומעתה קושית הש"ס דשמא כדי שלא יהיה ביטול בעינן שיהיה הדבר שוה לחבירו לגמרי, ושאיין ביניהם חילוק לא לענין המציאות [וכמין במינו] ולא לענין הדין [וכעולין] ורק בכהאי גונא חידשה התורה שאין מושג של ביטול, כיון שאין הדברים מנוגדים כלל, מיהו בלא"ה כיון שיש ניגוד או דיני או מציאותי שמא לא חידשה התורה דין ביטול, ופשוט.

ג. ויש לציין דלקמן (כג:) נראה בגמרא דרבי חייא ס"ל כהך קושיא דהש"ס ומשום הכי ס"ל שלדין ביטול ברוב בעינן שיהיה גם חילוק מציאותי וגם חילוק דיני, והיינו כקושית הש"ס הכא.

כג:

וריש לקיש אמר הוא עצמו משכשכו בשיירי הלוג ומעלהו.

³ ז"ל הר"ן שם. וכך נראה לי בטעמו של דבר דחזינא לרבנן ולר' יהודה דאיפלגו במין במינו אי בטיל או לא ואמרינן בפ' הקומץ רבה (מנחות כב) דשניהם מקרא א' דרשו דכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר שאע"פ שדמו של פר מרובה קרי ליה דם השעיר אלמא לא בטיל וקסבר ר' יהודה דהיינו טעמא משום דמין במינו לא בטיל לפי שכל דבר שהוא דומה לחבירו אינו מחלישו ומבטלו אלא מעמידו ומחזקו ומשום הכי סבירא ליה לר' יהודה בכולהו איסורי דמין במינו לא בטיל ורבנן לא משמע להו הכי דמכל מקום מין במינו דאיסור והיתר אין דומין זה לזה כיון דחד אסור וחד שרי שאין ראוי לילך אחר דמיונן בעצם אלא אחר חילוקן באיסור והיתר אלא היינו טעמא דדם הפר אינו מבטל דם השעיר משום דכיון דשניהן עולין כלומר שכשרים לזריקה אין מבטלין זה את זה דכי היכי דר' יהודה אזיל אחר דמיון העצם אולו רבנן אחר דמיון ההיתר ולפיכך כל שחלוקין באיסור והיתר אפי' מין במינו בטיל דהוה ליה כמין בשאינו מינו.

א. צ"ע כונת הגמרא ואעפ"י שאליבא דר"ל אין פסול משום שנתן על זה שמן, מיהו מאי טעמא לכתחילה יש דין ליתן שמן, והרי להדיא כתיב בקרא לא יתן עליה שמן, ומהיכתי תיתי שיצטרך ליתן בזה לכתחילה שמן.

והאחרונים (עיי' בספר נר שמואל) ביארו עפ"י דברי הגמרא (לעיל בפ"ק) שבדין הוא שמנחת חוטא תהא טעונה שמן ולבונה ורק שכדי שלא יהיה קרבנו מהודר אמרה תורה שלא ליתן שמן, ומבואר שבעיקרא דמילתא היה דין ליתן שמן אף במנחת חוטא, ורק כדי שלא יהא קרבנו מהודר לא נותנים שמן, ומשום הכי ס"ל לר"ל שכל זה רק קודם שקמצו ממנו, מיהו אחרי הקמיצה שכבר נעשה חלק גבוה אין חסרון שלא יהא קרבנו מהודר, שהרי נחשב שהוא הביא קרבן שאינו מהודר, ורק שאח"כ נעשה קרבנו מהודר, ומשום הכי יש ענין ליתן על זה שמן ככל המנחות.

והעולם מעיר דלפי"ז יהיה ענין אף ליתן על כך לבונה, וזו לא שמענו [וי"ל].

ב. מיהו הדברים מחודשים שלדין דלא דרשינן טעמא דקרא יש ענין לקיים את הטעמא דקרא, ובפשוטו כיון שאמרה התורה שבמנחת חוטא אין דין שמן, ממילא לא נאמר כאן כלל דין שמן, ואין שום ענין ליתן בהא שמן, ועיי'.

חיבורי עולין כעולין דמי.

א. משמע בגמרא (לפירוש קמא ברש"י) שאם יקטיר את זה אחרי המנחה בנפרד ודאי שפסול, וכל ספק הש"ס היינו כשמקטיר את זה ביחד, דבהא לחד גיסא חיבורי עולין כעולין דמי.

והאחרונים העירו שהרי מבואר לקמן שהקטיר קומצה פעמיים כשרה, ומבואר שאין דין להקטיר הכל בבת אחת, ומאי טעמא הכא גרע, ועיי'.

ב. ולא ידענא מה הנושא האם חיבורי עולים כעולין דמי, ומאי שנא מכל התורה כולה שבי' דברים המחוברים חשיבי כחדא, ואם עיקר הנושא שהכא לא מחובר הקומץ לעצים אלא רק מונח ע"ג העצים, א"כ מאי מדמי הש"ס הא לעצם ובשר, והרי שם העצם והבשר מחוברין, ועיי'.

נתערב קומצה בשיריה או בשיריה של חברתה לא יקטיר ואם הקטיר עולה לבעלים.

א. האחרונים תמהו שכיון שבהקטרה עבר איסור דאורייתא של כל שממנו לאישים הרי הוא ככל תקטירו, א"כ כיצד יצא ידי חובה והרי הוי מהב"ע.

עוד יל"ע מאי טעמא לא נימא כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, ועיי' בשפ"א (לעיל כ.).

ומשמע מהכא בין לענין מהב"ע ובין לענין אי עביד לא מהני, שאם אין איסור בדבר בעצם ורק משום התערובת שלו מיתסר לא אמרינן ביה מהב"ע ולא אמרינן ביה אי עביד לא מהני, ונפק"מ שאם נבלע במצה דבר איסור ואכל את זה האדם יצא יד"ח מצה ולא חשיב מהב"ע.

ב. ובשיעורי הגרי"ד תמה שהרי יתכן שהשיריים התחילו להשרף לפני הקומץ, וא"כ הוי כשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה שפסולים, ומאי טעמא נראה בתורת ודאי שיצא ולא חיישינן להא, ועיי'.

ג. ועיי' בחזו"א שהעיר שבזבחים (עג): מבואר בשם רבא ש"כיון שאמרו רבנן לא יקטיר אם הקטיר לא מרצה" ומשום שכיון שאידחי אידחי, וצ"ע דא"כ מאי טעמא הכא בדיעבד עולה לבעלים, ומאי טעמא לא נימא שכיון שאמרו רבנן שלא יקטיר אם הקטיר לא מרצה לבעלים, ועיי"ש מש"כ.

ושחוטה אינה בטלה בנבלה וכו'.

א. עיי' ברש"י (בד"ה כל שאפשר לו) דלרבי חנינא ששחוטה בטלה בנבלה, א"כ דינה כנבילה ואם נגע בתרומה או בקדשים שורפים את התרומה עליה, וצ"ע טובא כיצד חל על השחוטה תורת נבילה, והרי יסדו בתראי שאין כח בביטול ברוב להחיל דינים, ועיי' בקר"א שתמה כן.

ועיי' בקובץ הערות (סי נט) ובאבני נזר (או"ח סי' תפג סק"ד) שכתבו מכח סוגיין לחדש שאף בהמה שחוטה יש לה סיבה לטמאות, אלא שכל רגע ורגע השם שחוטה מפקיע ממנה את השם נבילה ואת טומאת נבילה, מיהו ברגע שפקע שם שחוטה [ע"י ביטול ברוב שבכוחו להפקיע את השם שחוטה] ממילא הוי נבילה, ועיי' בזרע אברהם (סי' ב אות יג) שהאריך בהא.

ולפי"ז ניחא דהביטול ברוב לא מחיל על החתיכה שם נבילה, ורק מפקיע מהחתיכה שם שחוטה, וממילא נעשית נבילה, והדברים מחודשים.

[ועיי"ש בקובץ הערות שיישב בהא מה שתמוה מסוגיין על הרמב"ן שכתב שהיתר לא בטל באיסור, וצ"ע דהכא מבואר להדיא שהיתר בטל באיסור, ולמבואר ניחא דאין ההיתר בטל באיסור, ורק שפוקע ממנו השם שחוטה וממילא נעשה איסור].

ב. ויש אחרונים שנקטו שאף שביטול ברוב אין בכוחו להוסיף דינים, מיהו כל זה בתערובת של יבש ביבש, מיהו בתערובת של לח בלח אף ביטול ברוב בכוחו להוסיף דינים, ולפי"ז ניחא דעיי' בתוס' (יבמות פב.) שדנו דסוגיין איירי בג' חתיכות שנימוחו דהוי תערובת של לח בלח ולא תערובת של יבש ביבש [ויישבו בהא כיצד אמרינן הכא מין במינו לא בטל, והרי לא אמרינן הא אלא בלח ולא ביבש עיי"ש], ולפי"ז ניחא דמשום הכי ע"י ביטול ברוב יחול דין נבילה על השחוטה, ועיי' קובץ הערות (סי' נט).

ועיין במקור ברוך (ח"ב סי' ז) שכתב שעיקר ספקם משום שמצינו לענין קדשים שאויר כלי ככלי [עיינן זבחים כה]. ומשום הכי מספקא להו דשמא לענין קדשים אף שאר הכלים יטמאו באויר ולא רק כלי חרס.

בעי רבא עשרון שחלקו ונטמא אחד מהם והניחו בחיטא וחזר טבול יום ונגע באותו טמא.

א. עיין בקר"א שתמה מאי טעמא לא מספקא לש"ס בחצי ביצה שנטמא והניחו ביחד עם עוד חצי ונגע שוב באותו חצי האם טמא או לא, ומאי טעמא מספקא ליה דוקא לענין עשרון שחלקו טפי משאר דוכתי.

ותירין הקר"א וז"ל ומסתבר בזה כיון דהכל נעשה כגוף אחד כביצה כי נגע בחצי הטומאה מכבר הוי כאילו נגע אף בשניה והכא דוקא מיבעיא ליה דהכתוב עשאן כגוף אחד אבל באמת לאו גוף אחד הן עכ"ל, והיינו שכל ספק הש"ס רק לענין צירוף כלי דלא חשיב כנגיעה ממש בחצי השני, מיהו היכא שהוי דבר אחד חשיב הנגיעה כנגיעה בהכל, ופשיטא שהכל טמא.

ב. ועיין בחידושי רבי אריה ליב (סי לח) שדייק מדברי רש"י שאין ספק הש"ס האם אמרינן שבע ליה טומאה או לא, ורק דמספקא לש"ס בגדר צירוף כלי דשמא חשיב כדבר אחד לגמרי, וממילא נגיעה בחצי נחשב כנגיעה בהכל, וממילא לא איכפת לן כלל ששבע ליה טומאה, ודו"ק.

מי אמרינן שבע ליה טומאה או לא.

א. בפשוטו ספק הש"ס בהא גופא האם אמרינן שבע ליה טומאה או לא, ולא מבואר ספק הש"ס, והאם סבירא ליה לש"ס שיחול טומאה על טומאה נוספת מאותו סוג, והוא פלא דאטו טמא מת שנוגע שוב במת נטמא שוב, והדברים מתמיהים.

ומצינן למימר שכל ספק הש"ס היינו דוקא בב' טומאות שונות, דבהא שו"ט הש"ס שאף שטמא טומאה אחת מצי לחזו ולהטמאות בטומאה אחרת, מיהו באותה טומאה אה"נ פשיטא לש"ס שאמרינן שבע לה טומאה, ויל"ע לפי"ז מאי מייתי הש"ס בע"ב ממדרס, ושמא מדרס ומגע מדרס ב' טומאות הם, וצ"ע.

ב. ובפשוטו הביאור שאעפ"י שלא חל טומאה על טומאה, מיהו חל סיבה נוספת לטומאה, והטומאה מכאן ואילך הוי גם משום הנגיעה השניה, וס"ל לש"ס שסגי בהא כדי שיטמא גם החצי השני משום צירוף כלי, ועיין.

[ואעפ"י שהש"ס מביא ראיות לענין דינא דשבע ליה טומאה, מיהו אין זה עיקר ספק הש"ס, ודו"ק].

שבע ליה טומאה.

עיין בספר שיח השדה (למרחן הגר"ק קונטרס הליקוטים סי' יא) שתמה מכמה דוכתי דחזינן שאף אדם טמא חלה עליו טומאה, וכגון בההיא דברכות דזב שראה קרי דעכ"פ לרבנן חלה טומאת קרי הקלה על טומאת זיבה וכן בירושלמי דשבועות הנ"ל ירד לטבול מטו"ח ונסמכה לו טומאה קלה כו' הא מבואר דטומאה קלה חלה על החמורה.

וכן מצינו בזבחים (לב). שרובן זבים ונעשו טמאי מתים, ועיי"ש שדחה דשמא בשני שמות של טומאה לא אמרינן שבע ליה טומאה, ורק באותו שם ל טומאה אמרינן שבע לה טומאה, ועיי"ש שהאריך.

שבע ליה טומאה.

בפשוטו ענינו כעין דינא דאין איסור חל על איסור דכיון שהדבר אסור לא חל עליו איסור נוסף, והכי נמי לענין טומאה כיון שהדבר טמא לא חל עליו טומאה חדשה, וכן ביאר בקר"א.

מיהו עיין בחידושי ר' לייב (סי' לט) שכתב לבאר דהילכתא היא במגע הטומאה דכי יגע בכל טהור כתיב אך אם הוא טמא לא חשיב מגע המטמא יעו"ש, ולפי"ז עיקר החסרון אינו שלא חל טומאה על טומאה, אלא שחסר בסיבה המטמאת, ורק מגע בטהור מטמא, ולא מגע בטמא.

כד:

וכן לענין קמיצה וכו'.

עיין בחזו"א שתמה מאי טעמא לא נפסלה המנחה משום ריבה סלתה וכמו שמצינו לעיל שריבוי שמן פוסל, ועיי"ש בחזו"א שכתב שכיון שכשנאבד הפריש לה חצי עשרון כדין ממילא נקבע לה אף החצי עשרון הזה, וממילא לא נפסל משום ריבה סלתה.

אמר רבא עשרון שחלקו ואבד אחד מהם והפריש אחר תחתיו וכו'.

עיין בקר"א שכתב שמעיקר הדין הכהן בוחר ב' חצאים ומחליט שהם יהיו המנחה והם מותרים באכילה, והחצי שנשאר הוי כמנחה שחסרה [דפליגי בהא רבי יוחנן ור"ל לעיל האם מביא מתוך ביתו וממלא או לא] ורק דהכא איירי בגונא שהכהן לא עשה את זה אלא קמץ בזמן שהכל יחד בכלי. [ועיין בזבח תודה].

רב אשי אמר קומץ בדעתא דכהן תליא.

עיין בליקוטי הלכות שכתב שלפי"ז אם אומר הכהן להדיא איזה חצי מתכוין להתיר אותו החצי מותר, והחצי השני נשאר באיסורו, ודייק כן מדברי רש"י ועיי"ש שלא פסיקא ליה מילתא.

כה.

נטמא והקריבו הציץ מרצה.

משמעות מתני' נראה שרק אם הקריב את זה כדיעבד הציץ מרצה, מיהו לכתחילה לא מקריבים טמא ולא סומכים על ריצוי ציץ, וכ"כ האו"ש (פ"ד מהלכות קרבן פסח) בדעת הר"מ, וכ"כ בתוספות חכמי אנגליה (פסחים טז: הובא בכנסת ראשונים) ועוד.

מיהו שיטת רש"י (גיטין נד:) ותוס' (זבחים צב.) דריצוי ציץ מהני אף לכתחילה, ומהתורה מותר לזרוק לכתחילה דם שנטמא כיון שמרצה הציץ, ולפי"ז מש"כ במתני' לשון דיעבד היינו משום שמד"ס אסור לזרוק ואעפ"י שמרצה ציץ, וכ"כ בנתיבות הקדש.

נטמא והקריבו הציץ מרצה.

עיין ברש"י ביומא (ז.) שנקט שהציץ מרצה בשעת הטומאה, מיהו עיין ברמ"ה (סנהדרין יב:) שתמה על רש"י מה שייך ריצוי בזמן הטומאה ולכן ביאר שהריצוי בזמן ההקרבה ולא בזמן הטומאה.

וכי איזה עוון נושא.

א. עיין בתוס' שתמהו מאי טעמא לא קאמר הש"ס עוון טריפה ועוון זרות ועיי"ש מש"כ.

ב. ועיין באו"ז (סי' תשנד) שתמה מאי טעמא לא קאמר הש"ס שמרצה על עוון שלא לשמה, שמצינו לו היתר מכללו בכל שאר הקרבנות חוץ מפסח וחטאת ועיי"ש מה שתי'.

ועיי"ש שתמה נמי מאי טעמא לא קאמר הש"ס שמרצה ציץ על קדשי קדשים ששחטן בדרום ועיי"ש מה שתי'.

ג. והעולם מעיר מאי טעמא לא קאמר הש"ס שמרצה ציץ על עון חטאת שנכנס דמה לפנים שפסולה, ועיין.

כה:

הציץ מרצה על אכילות.

לא מבואר בגמרא מה הנפק"מ האם הציץ מרצה על אכילות או לא, והרי פשיטא שאסור לאכול את זה כיון שהוא טמא, ועיין ברש"י בפסחים (טז:): ובשטמ"ק בסוגיין שכתבו שהנפק"מ לרבי יהושע שאם אין בשר לא זורקים את הדם, דמ"מ אם נטמא הבשר כיון שהציץ מרצה על אכילות ממילא אפשר לזרוק את הבשר, ועיין בתוס' בפסחים (שם).

הציץ מרצה על אכילות.

עיין בקובץ שיעורים (פסחים קנט) שהביא שהמנ"ח הסתפק למ"ד שציץ מרצה על אכילות, ונחשב הבשר כבשר כשר, ורק שיש עליו איסור אכילה משום שהטומאה לא פקעה, ויל"ע האם כהן שאוכל את זה מקיים מצות אכילת קדשים [ורק שהוי מהב"ע] או דלמא דפקע מינה כלל המצוה של אכילת קדשים.

גן הדסים

חבורת הלכה
"עטרת שמואל ולאה"
 לע"נ ר' שמואל ולאה וליינור ר"ל
 והתורה שמואל ליינור ר"ל

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"

ברכפלד

חבורת מסכתות ש"ס
"תורת מאיר"
 לע"נ הרב ר' מאיר גורן ר"ל

חבורת דף היומי
"תורה שלימה"
 לע"נ חיים רבי
 ונחום פול כשר ר"ל

קריית ספר

חבורת הלכה
"תורת שלמה זלמן"
 לע"נ הרב ר' שלמה זלמן זלמן ר"ל

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"
 חבורת דף היומי בהלכה
"חזון יקותיאל"
 לע"נ הרב ר' יקותיאל דשא וזמן ר"ל

חבורת מסכתות הש"ס
"עליית אליהו"
 לע"נ חבורת אליהו ר"ל
 ג' רבנן ר' יצחק גוטליב

חבורת
ליב הפץ
 כבוד הרב
 קהילת קצות החושן

כולל ערב
"זכרון איידל"
 לע"נ מרת איידל ב"ר שמואל ע"ה
 מיטודו של הרה"ח ר' שמעון וייס זצ"ל

כולל יום
 בביהמ"ד קהילת קצות החושן
 חבורת מסכתות הש"ס
 "חבורת הלכה" "חבורת השותפים"

ויש לדון נפק"מ לפמ"ש"כ בתראי שבקדשים יש ב' מצוות, מצוה אחת שיאכלו כזית מהקרבן ומצוה שניה שהקרבן יתאכל, ואחרי שכהן אחד אכל כזית לא איכפת לן שאר הכהנים יאכלו פחות מכזית, ומשום שהעיקר שהקרבן יתאכל, ויל"ע בגונא שאכל כהן כזית מבשר שנטמא האם צריך לאכול שוב כהן אחר כזית או לא, ועיין.

גן הדסים

חבורת הלכה
"עטרת שמואל ולאה"
 לע"נ ה"ג שמואל ולאה ח"ינ"ג ור"ל
 חתונה ב' שמואל ח"ינ"ג ור"ל

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"

חבורת מסכתות ש"ס
"תורת מאיר"
 לע"נ הרב ר' בנימין מאיר נברתק ש"ד

ברכפלד

חבורת דף היומי
"תורה שלימה"
 לע"נ ח"ינ"ג ר' יצחק
 נחום מנחם כשר ור"ל

קרית ספר

חבורת הלכה
"תורת שלמה זלמן"
 לע"נ הרב ר' שלמה זלמן זלמן ש"ד

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"
 חבורת דף היומי בהלכה
"חזון יקותיאל"
 לע"נ הרב ר' יקותיאל דשאנא ש"ד ור"ל

חבורת מסכתות הש"ס
"עליית אליהו"
 לע"נ הרב ר' אליהו ור"ל
 גן הדסים ור"ל נחום מנחם כשר ור"ל

חבורת
ליב הפץ
 בבית המדרש
 קהילת קצות החושן